

Taalorganisaties en het Afrikaans

In onze vorige Nieuwsbrief maakten wij melding van het artikel dat de schrijver Joris Cornelissen, verbonden aan de Nederlands Zuid-Afrikaanse Vereniging (NZAV), had geschreven over de denkbeelden van een aantal politici uit Nederland en Vlaanderen over de houding die zou moeten worden aangenomen ten aanzien van het Afrikaans. Taalverdediging plaatste dit artikel op haar webstek: www.taalverdediging.nl, waar het nog steeds te lezen is.

Joris Cornelissen heeft nog een tweede artikel geschreven en dat gaat over de houding die verschillende cultuur- en taalorganisaties, waaronder Taalverdediging, innemen tegenover de Zuid-Afrikaanse en Namibische variant van onze taal. Het leek ons voor onze lezers belangwekkend om hiervan kennis te nemen. De ondervraagden waren:

Joris Cornelissen

[Arno Schrauwers](#) (voorzitter Stichting Nederlands, SN), [Bart de Graaff](#) (eindredacteur maandblad Zuid-Afrika van de Nederlands Zuid-Afrikaanse Vereniging, NZAV), [Bert van der Stoel](#) (algemeen voorzitter van het Algemeen-Nederlands Verbond, ANV), [Marcel Bas](#) (bestuurslid en woordvoerder Afrikaans van de Stichting Taalverdediging) en [Peter Smulders](#) (directeur van het Genootschap Onze Taal).

Taalunie moet staan voor het Afrikaans

De Nederlandse overheid moet veel meer doen voor het Afrikaans. De Nederlandse Taalunie, verantwoordelijk voor het Nederlands taalbeleid in Nederland, Vlaanderen en Suriname, moet daarin stevig de leiding nemen, vinden de Nederlandse taalorganisaties. Ook zelf erkennen zij een rol te hebben bij de ondersteuning van het Afrikaans, die wat hen betreft vooral bestaat uit het informeren van Nederlandstalig publiek over het Afrikaans. Dit blijkt uit vraaggesprekken met vertegenwoordigers van de belangrijkste taalorganisaties in Nederland. Dit is het tweede deel van de tweeluik over de aandacht voor de Afrikaanse taal in Nederland. In het eerste deel is de Nederlandse politiek aan het woord geweest.

Het Afrikaans in een veranderd taallandschap

Sinds de invoering van de eerste vrije verkiezingen in 1994 is het officiële taallandschap in Zuid-Afrika drastisch veranderd: vóór 1994 waren Engels en Afrikaans de twee officiële landstalen, na 1994 spreekt de Zuid-Afrikaanse grondwet nadrukkelijk van maar liefst elf officiële talen, waaronder het Afrikaans. Het Afrikaans is na het Zoeloe (vooral gesproken in het Zuidoosten van het land) en het Xhosa (vooral gesproken in het zuiden van het land), naar het aantal moedertaalsprekers gemeten, de derde taal van Zuid-Afrika. Het heeft meer moedertaalsprekers dan het Engels. Het Afrikaans kent een grote spreiding over het land en is in twee van de negen Zuid-Afrikaanse provincies, Westkaap en Noordkaap, de meerderheidstaal.

Algemeen wordt aangenomen dat het Afrikaans nog de meest gesproken tweede taal in Zuid-Afrika is. Sinds 1994 is het Engels in Zuid-Afrika echter aan een ogenschijnlijk onstuitbare opmars begonnen en wordt, ondanks grondwettelijke bepalingen die meertaligheid voorschrijven, steeds meer als enige overheidstaal en onderwijstaal gebruikt. De steeds dominantere positie van het Engels lijkt dan ook ten koste te gaan van de andere officiële talen en zeker van het Afrikaans.

Aan de Nederlandse taalorganisaties is gevraagd hoe zij de toekomst van het Afrikaans in het 'nieuwe' Zuid-Afrika zien en of zij ondersteuning vanuit Nederland nodig vinden om het Afrikaans als volwaardige taal te behouden.

Een stabiele minderheidstaal, maar opgepast

De toekomst voor het Afrikaans is hoopvol, maar zeker niet zonder zorgen, zo vinden de taalorganisaties. "Het Afrikaans zal zich zeker in de Afrikaanse meerderheidsgebieden Westkaap en Noordkaap handhaven als een belangrijke taal", zeggen Smulders (Onze Taal) en De Graaff (NZAV). De Graaff ziet in de rijke Afrikaanse cultuur en het huidige succes van het geschreven Afrikaanstalige woord positieve tekenen: "De Afrikaanstalige krant Die Burger blijft succesvol, de verkoop van Afrikaanstalige boeken is fors gestegen en de recentelijke introductie van de Afrikaanstalige krant/boulevardblad Die Son is een groot succes. Afrikaans is bovendien de meest gesproken tweede taal in Zuid-Afrika." De Graaff voegt hieraan toe dat door emigratie van veel Afrikaanstalige blanken het zwaartepunt binnen de Afrikaanstalige gemeenschap in Zuid-Afrika verder zal verschuiven naar de Afrikaanstalige niet-blanke mensen.

Hoewel men zich realiseert dat het Afrikaans nooit meer zal kunnen terugkeren naar de riantie positie van vóór 1994, zien de taalorganisaties ook zorgelijke ontwikkelingen voor het Afrikaans. Bas (Taalverdediging) en De Graaff (NZAV) vinden dat door de (met name) blanke emigratie van Zuid-Afrikanen en de systematische afkalving van het Afrikaans in veel maatschappelijke domeinen, waaronder het onderwijs, de kwantiteit en kwaliteit van het Afrikaans verder zal afnemen, tenminste als de Zuid-Afrikaanse overheid, tegen de grondwet in, het Engels als dé voorkeurstaal in Zuid-Afrika blijft bevorderen. Om bij te dragen aan een verzekerde toekomst voor de Afrikaanse taal in Zuid-Afrika vinden Nederlandse taalorganisaties steun uit de Nederlandstalige gemeenschap belangrijk, want niets gaat vanzelf, zo benadrukt men.

Een 'win-win'

Maar waarom zou de Nederlandstalige gemeenschap het Afrikaans eigenlijk moeten ondersteunen? Allereerst vindt men dat samenwerking tussen de twee talen tot beider voordeel zal strekken, zolang er maar niet getornd wordt aan de eigenheid van beide talen. Allen spreken van een enorme mogelijkheid tot culturele verrijking voor beide taalgemeenschappen als de contacten over en weer verder zullen groeien. Van der Stoel (ANV) benadrukt ook het niet onbelangrijke 'statusaspect' van een taal: "Als Afrikaans en Nederlands door ons zelf en anderen meer als één worden gezien dan winnen de talen aan prestige vanwege de macht van het getal. Een grotere taal vinden velen aantrekkelijker." Bovendien vindt Van der Stoel dat het cultureel belang en het economisch belang prima hand in hand kunnen gaan: "Afrikaans biedt een mooie springplank voor zaken doen in zuidelijk Afrika en Nederlands, via Nederland en België, voor zaken doen in Europa." Schrauwers (SN), Bas (Taalverdediging) en Van der Stoel (ANV) zien ook voordelen van een taalkundige afstemming bij de invoering van

nieuwe woorden. Dit ook om een tegenwicht te bieden aan wat velen omschrijven als de 'anglowaan' in Nederland, waarin Engelse woorden vaak klakkeloos worden overgenomen in het Nederlands zonder daarbij Nederlandstalige varianten serieus te willen overwegen. Bas vindt in dit verband dat Nederlanders nog heel wat kunnen leren van de taaltrots die de Afrikaans- (>blz. 9)

Zuid-Afrika